

JUBILEJNÝ ROK PROF. DR. JÁNA HROMÁDKU

V juhočeskej osade Rudolfov pri Českých Budějoviciach sa dožíva toho roku v rodinnom kruhu osemdesiatky náš významný geograf Ján Hromádka v plnej duševnej sile. Rodák z tichej Šumavy sa vrátil strávil roky odpočinku do prostredia svojej mladosti, ktoré ho formovalo duševne aj telesne ako pevného človeka ušľachtilých vlastností.

Jubilant sa narodil vo Volenicach 18. decembra 1886. Roku 1906 skončil štúdiá na učiteľskom ústave v Příbrami. V rokoch 1910 až 1914 ako mimoriadny poslucháč stu-

doval na Karlovej univerzite v Prahe. Zaujala ho najmä história, známa tu vtedy vynikajúcou vedecko-pedagogickou úrovňou. Len vojna spôsobila, že história Hromádku natrvalo nepripútala. Vojna oddialila aj dokončenie vysokoškolského štúdia. Po návrate r. 1919 ho poslali na Štátny učiteľský ústav do Spišskej Novej Vsi, kde obetavo pracoval ako pedagóg aj osvetový pracovník. Od roku 1925 pôsobil na stredných školách v Bratislave, kde sa mu naskytila možnosť zakončiť vysokoškolské štúdium pod vynikajúcim vedením profesora. J. Daneša, ktorý v tom čase externe obstarával prednášky a výcvik poslucháčov zemepisu na Filozofickej fakulte v Bratislave. Vplyv tohto vynikajúceho vedca badať v zameraní prvých Hromádkových prác. Roku 1930 odišiel Hromádka na študijný pobyt do Francúzska, kde sa zoznámil so spôsobmi vedeckej a pedagogickej praxe profesorov A. Demangeona a E. de Martonna. Nasledujúci rok sa habilitoval a dostal venium docendi z fyzickej geografie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenškého. Od roku 1938 stal sa tu profesorom najprv fyzickej geografie a neskôr všeobecnej geografie. Medzitým v súvislosti so zriadením Prírodovedeckej fakulty r. 1940 prešiel na túto, a tu pôsobil do roku 1946. V školskom roku 1946/47 prijal Hromádka vedenie Katedry hospodárskej geografie, miesto, ktoré sa uvoľnilo po smrti profesora Fr. Štúla na Vysokej škole obchodnej v Prahe. Odtiaľ bol daný r. 1951 do penzie.

Staršie Hromádkove práce sa zameriavajú na otázky geomorfológie Slovenska. Načrtol v nich zošebecnený vývoj jeho foriem, vyznačil problémy a cesty ďalšieho štúdia. Čoskoro prešiel na otázky genézy reliéfu, zamerané tematicky aj územne užšie, súvisiace najmä s intenzívne diskutovanými problémami pozostatkov neogénnych abrázných plošín, pleistocénneho vývoja dolín a riečnych terás. Hromádkovo seriózne historické vzdelanie, rozhľad po súčasnej kultúre, skĺbené s geografickou erudíciou — to bolo to, čo ho viedlo k spájaniu prírody a práce človeka vo vzájomných vzťahoch a k skúmaniu konkrétneho územia komplexne. Keď v práci venovanej rekonštrukcii trasy Českej cesty na Slovensku upozornil, že poznanie historických dejov spresňuje oboznámenie sa s príslušným zemepisným prostredím, zdôrazňoval Hromádka v iných prácach význam poznania minulosti pre pochopenie súčasného stavu zemepisného prostredia a sformovania sa ľudskej spoločnosti vždy na konkrétnom území, presvedčivo. Hromádka si tak rýchlo vydobyl primát v regionálnej geografii. Je zaujímavé, že po rokoch zaznávania regionálnej geografie sa začínajú skoro súhlasne zdôrazňovať Hromádkové tézy, že vrcholom snažení geografie je komplexne ponímaná geografická syntéza územia. J. Hromádka rýchlo poznal, že k syntéze možno dôjsť cestou poznania zemepisnej štruktúry územia. Bolo to šťastie, že ho v tomto smere nadhlo pripútala krajina geograficky taká členitá a kontrastná, ako je Slovensko, ktoré s batohom na chrbte prekryl hustou sieťou namáhavých peších ciest.

K otázkam regionalizácie a regionálnej geografie Slovenska a Československa sa až dosiaľ rád vracia. Najprv sa intenzívne zaoberal problémami orografickej regionalizácie Slovenska a Československých Karpát. Venoval im viac prác, ktoré sa stali základom uznávaného hlboko rozpracovaného členenia našich Karpát. Podobne ako toto prebojoval neskôr už v rokoch strávených na penzii iba silou vedeckej pravdivosti a presvedčivosti, iné zbrane zásadne nepoužívajúc, svoju koncepciu a na jej základe vyhotovený návrh na orografické členenie Československa, publikovaný pod názvom Orografické třídění Československé republiky v Sborníku Československé společnosti zeměpisné LX, 3—4, 1956. Tento počín inšpiroval bezpochyby vlnu podobných šťastných regionalizačných prác z iných geografických disciplín, ktorým Hromádkova práca ulahčila cestu. Treba obdivovať, ako vedel J. Hromádka objektívny nedostatok faktologického materiálu citlivým chápaním a rozuzľovaním súvislostí v rozložení kvality a kvantity jednotlivých zložiek krajiny v priestore pozornými dedukciami preklenovať. Takto v podstate správne

uskutočnil regionalizáciu klímy Slovenska, ako to neskôr potvrdili práce klimatológov, a podobne aj klasifikáciu riek Slovenska podľa režimu odtoku. J. Hromádka je aj priekopníkom snažení spracovávanía regionálne geografických monografií malých oblastí. V súčasnosti sa to vyzdvihuje znova, tridsať rokov po ňom, ako veľmi žiadúce z hľadiska prehĺbenia zemepisného poznania vlasti, šírenia osvety a citlivého aj citového vnímania zemepisného prostredia ľuďmi, ktorí ho svojim úsilím pretvárajú. Vzory tohto druhu — monografiu Oravy a Zemepis okresu bratislavského a malackého — napísal pre takýto účel a svoje poslanie splnili vynikajúco.

Od prác regionálnych a regionálnych monografií malých území sa líšia zemepisné monografie veľkých celkov šírkou záberu, väčšou rôznorodosťou zemepisnej štruktúry krajinných typov, čo si vyžaduje nielen široké znalosti, ale aj umenie zovšeobecňovať, syntetizovať, podať v skratke jadro v rozhodujúcich súvislostiach vyvážené, vystihnúť takto ráz prírody, štruktúru obyvateľstva a ich dielo a typy človekom vytvoreného prostredia. Majstrovsky sa mu to podarilo v jeho vrcholnom diele, do ktorého vložil roky lásky, túžob a námahy, v diele Všeobecný zemepis Slovenska. Dobré oboznámený s minulosťou aj súčasnosťou prírody Slovenska, jeho obyvateľstva, hospodárskeho aj kultúrneho života sa stal on statočný Čech u svojich žiakov Slovákov symbolom vzájomnej úcty a porozumenia Slovákov a Čechov. Škoda, že sa mravné hodnoty tohto druhu náležite nezhodnotili, ale skôr sa zneužili.

Aj na penzii, vzdialený od centier vedeckej práce, Hromádka má dost sily pracovať so zápalom mladého človeka a s obdivuhodne zachovanými duševnými dispozíciami ako člen Redakčnej rady Československého vojenského atlasu, ako člen Redakčnej rady Sborníka Československé spoločnosti zemepisné, ako autor rozsiahleho príspevku do pripraveného diela Československej vlastivedy, ako aj oponent pri habilitačných a iných konaniach. Za záslužnú vedeckú a pedagogickú prácu ho poctili viacerými vyznamenaniami. Dostal Cenu Masarykovej akadémie práce, Slovenskú národnú cenu (1946), udelili mu Čestné členstvo Československej spoločnosti zemepisnej, Srbskej geografickej spoločnosti (Srbsko geografsko društvo). Za zásluhy o rozvoj Prírodovedeckej fakulty v Bratislave ho poctili Medailou Univerzity J. A. Komenského.

Na našich stredných aj vysokých školách a v rozličných iných profesiách a na vedeckých ústavoch pracuje mnoho žiakov obľúbeného a úspešného vysokoškolského učiteľa, profesora Hromádku. Vďačne si pripomínajú jeho osemdesiatiny a želajú mu mnoho zdravia a duševnej sviežosti do ďalších rokov života.

M. Lukniš